

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 1958, sp. zn. Cz 386/58

Číslo: 11/1959

Právní věta:

Nutnost správného třídně politického rozboru při rozhodování ve věcech výchovy dětí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.02.1958

Spisová značka: Cz 386/58

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Děti, Děti - výchova, Třídní hledisko

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Lidový soud v Čáslavi svěřil nezletilého P. B. do výchovy a výživy otcovy, a to v podstatě z toho důvodu, že matka nezletilého nebyla dosud vyléčena z tbc., pro kteroužto nemoc byla řadu měsíců v ústavním léčení.

Krajský soud v Pardubicích změnil rozhodnutí prvního soudu tak, že nezletilého svěřil do výchovy matčiny. Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem rozhodl, že usnesením krajského soudu v Pardubicích byl porušen zákon, zrušil toto usnesení a uložil krajskému soudu nové jednání a rozhodnutí.

Lidový soud v Čáslavi znovu jednal po zrušení věci krajským soudem a ponechal nezletilé dítě ve výživě a výchově matčině, uznal otce povinným platit dítěti výživné a upravil jeho styk s dítětem.

Krajský soud v Pardubicích rozhodnutí soudu první stolice potvrdil.

Nejvyšší soud vyslovil ke stížnosti předsedy Nejvyššího soudu, že rozhodnutím soudů obou stolic byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Ustanovení § 35 zák. o právu rod. ukládá oběma rodičům, aby se starali o tělesný a duševní rozvoj dětí, zejména, aby pečovali o jejich výživu a výchovu tak, aby byly náležitě připraveny přispívat svou prací, podle svých schopností a náklonností, k prospěchu společnosti. Řádná péče o dítě ve smyslu

tohoto ustanovení obsahuje nejen hmotné zabezpečení dítěte a jeho výchovu po stránce mravní, nýbrž i výchovu politickou v občana socialistického státu, oddaného lidově demokratickému zřízení své vlasti. Je pak v zájmu dítěte a v souladu se zájmem společnosti, aby dítě již od svého útlého věku bylo vychováváno v takovém prostředí, které jeho politickou výchovu zaručuje.

Tam, kde dítě není vychováváno ve společné domácnosti rodičů, uváží soud při rozhodování o výchově dítěte všechny shora uvedené složky péče o dítě a svěří je tomu rodiči, u něhož je o řádnou výchovu dítěte po všech stránkách lépe postaráno. Aby pak mohl správně posoudit, kde tomu tak bude, vyšetří soud kromě jiných skutečností pro rozhodnutí významných i ty skutkové okolnosti, které mu umožní správné závěry o třídní stránce věci. Proto se bude soud zajímat i o třídní příslušnost obou rodičů, o prostředí, z něhož pocházejí a ve kterém žijí, o jejich poměr k práci a k veřejnému životu.

V daném případě bylo třeba, aby soudy zvláště pečlivě zvážily, komu z rodičů má být dítě svěřeno do výchovy a výživy, neboť již za řízení otec opětovně poukazoval na nedostatky výchovného prostředí u matky, zejména z hlediska morálně politického. Soudy však při svém rozhodování nevycházely z třídního rozboru věci, ačkoli bylo třeba zevrubně zjišťovat, do jaké míry rozpory mezi rodiči obrazí v sobě i rozpory třídní.

Pokud jde o občanský profil otcův, ponechali oba soudy bez povšimnutí posudek závodního výboru ROH, který otce po stránce osobní, charakterové i občanské velmi kladně hodnotí, a naopak ukazuje na nedostatky v tomto směru u matky dítěte. Právě tak se žádný ze soudů nezabýval posudky, jež o otci podaly jednak Tělovýchovná jednota Sokol, jednak okresní výbor Jednotné dobrovolné tělovýchovné organizace, jež obě hodnotí otce jako velmi obětavého funkcionáře jednoty, který se mimořádně zasloužil o nácvik dětí na Spartakiádu, jak také potvrdilo ředitelství národní školy v Čáslavi a Sdružení rodičů a přátel školy při této škole.

Rovněž tak prostředí a poměry, z nichž matka pochází a v nichž se svým dítětem žije, soudy z třídního hlediska nehodnotily a ponechaly bez povšimnutí opětovné poukazy otce na to, že dítě žije spolu se svou matkou v rodině jejího otce, bývalého majitele hostince a nyní jeho vedoucího, jenž neskytá záruku pro výchovu dítěte v oddaného občana lidově demokratického státu. Soudy si nevyžádaly spisy o potrestání matčina otce F. P. radou ONV v Čáslavi, ač otec v řízení a ve svých podáních opětovně upozorňoval na to, že F. P. byl pro přestupky spojené s provozováním živnosti hostinské trestán. Již v rozvodovém řízení poukazoval otec na to, stejně jako činil v řízení o výchovu dítěte, že matka nemá dobrý poměr k našemu státnímu zřízení, což projevila již během manželství, a vyslovoval pochybnosti o tom, zda prostředí rodiny matčiných rodičů, kde matka přesto, že má formálně přidělen vlastní byt, s dítětem žije, je vhodným prostředím pro výchovu nezletilce. Nebyl také náležitě zvážen, a to zejména z hlediska pečlivého třídního rozboru, zmíněný již posudek ZV ROH, líčící nevhodné chování matky v době, kdy bydlela ještě s manželem v závodním bytě tohoto podniku.

Krajský soud v podstatě omlouvá politicky závažné výroky matky, jak na ně otec opětovně upozorňoval, poukazem na to, že se matka od té doby změnila. Leč tyto výroky, jichž se otcí dovolává jako dokladu o to, že matka má nesprávný poměr k lidově demokratickému zřízení, zejména k příslušníkům SNB, znárodnění a únorovým událostem, bylo lze s plnou odpovědností hodnotit teprve tehdy, kdyby soudy vycházely z rozboru věci po stránce třídní, kdyby byly vyslechly i otce dítěte a uvažovaly tyto výroky matky v souvislosti s prostředím, z něhož matka pochází a v němž žije. Totéž platí i o závěru krajského soudu, jenž při posuzování občanského profilu matky se opírá o kladný posudek vojenské správy, u níž je matka zaměstnána. Z té okolnosti, že matka jako mladá žena, jejíž rodiče v době její nepřítomnosti pečují o její dítě, nastoupila v r. 1956 zaměstnání, nelze bez dalšího usuzovat na její kladný poměr k našemu zřízení, neboť důvodem zaměstnání matky jako rozvedené manželky, která je způsobilá sama si opatřit úhradu svých osobních potřeb, mohl být v první řadě

zřetel hospodářský. Krajský soud nechal nadto bez povšimnutí upozornění otce, že posudek vojenské správy je v rozporu sám se sebou, pokud dává matce vysvědčení, že má kladný poměr k lidově demokratickému zřízení, když současně konstatuje, že matka se o politické dění nezajímá. Stylistice tohoto posudku nepochybně vyžadovala, aby okolnosti v něm uvedené byly blíže objasněny.

Je přirozené, že zevrubnému vyšetření bude třeba podrobit i poměry na straně otcově, jeho původ, prostředí, z něhož pochází a v němž žije, jeho poměr k práci a našemu zřízení vůbec. Přitom bude třeba přihlídnout k tomu, jak otec se svými rodiči vychovával dítě, když je měl u sebe po dobu, kdy matka byla v ústavu pro plicně choré.

Jen tehdy, když všechny shora uvedené okolnosti budou náležitě vyšetřeny, uváženy a zhodnoceny, bude lze dospět ke spolehlivému závěru, o tom, zda řádná výchova dítěte u matky i z hlediska občanského i politického bude zaručena, či zda v daném případě má být dána přednost výchově u otce. Jen široce provedený rozbor celého případu dá záruku, že rozhodnutí soudu o výchově dítěte bude v plném souladu se zájmem společnosti na jeho pokrokové výchově.

Protože oba soudy z těchto širších hledisek neuvážily zájem dítěte, když rozhodovaly o jeho výchově, porušily zákon v ustanoveních § 1 odst. 2, §§ 59, 88 odst. 2, §§ 93, 183, 184 o. s. ř. ve spojení s ustanoveními §§ 35 a 53 zák. o právu rod.